

This project is funded by
the European Union

MNE-ALB

IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO-ALBANIA 2014-2020

Crna Gora
Ministarstvo javne uprave

LOKALNI PLAN ZAPOŠLJIVOSTI MLADIH OPŠTINE ULCINJ

- DRAFT -

Ulcinj, jun 2022.

This project is funded by
the European Union

MNE-ALB
IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO-ALBANIA 2014-2020

Crna Gora
Ministarstvo javne uprave

Sadržaj

UVOD	3
Institucionalni i normativni okvir lokalne politike zapošljivosti.....	4
Sprovedena istraživanja relevantna za oblast zapošljivosti mladih opštine Ulcinj.....	6
Obrazovanje u službi veće zapošljivosti mladih u opštini Ulcinj.....	8
Lokalni plan zapošljivosti mladih za opštinu Ulcinj.....	12
Definisanje ciljeva i aktivnosti akcionog plana	12
Jednogodišnji plan akcije u funkciji veće zapošljivosti mladih Ulcinja sa indikatorima i procjenom neophodnih resursa	13
Izrada plana za praćenje realizacije Lokalnog plana i njegove uspješnosti	17

This project is funded by
the European Union

MNE-ALB
IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO-ALBANIA 2014-2020

Crna Gora
Ministarstvo javne uprave

UVOD

Mladi su najvrjedniji ljudski kapital koji moderno društvo posjeduje. Oni su njegov motor promjena, njegova sadašnjost i budućnost. Iako su oni sami lično potencijal za razvoj i napredak grada i zemlje, mladi ljudi pojedinačno osjećaju uspone i padove ekonomskih ciklusa i efekte učestalih promjena. Oni su, takođe, žrtve fleksibilnog modela poslovanja koji uključuje veliku dozu nesigurnosti, sa vidljivim efektima koji ih marginalizuju i isključuju ih iz takmičenja za ostvarivanje radnog odnosa.

Takođe, društvene i tehnološke promjene su proizvele progresivnu deregulaciju rada u određenim aspektima koja utiče na mlade ljude u kritičnom trenutku njihovog života: ulasku na tržište rada i polaganju temelja njihove profesionalne karijere. Upravo u ovoj dimenziji su uzroci promjena u poslu kojim se tržište mora sveobuhvatno pozabaviti i aktivirati mjere za odgovor na ove promjene.

Stoga je od vitalnog značaja da se donesu mjere za suzbijanje neadekvatnog upošljavanja mladih, da se stimulišu mjere doškolovavanja i prekvalifikovanja, te stručnog usavršavanja osiguravajući da se mladi razvijaju dostojanstveno i u jednakim mogućnostima. **Lokalni plan zapošljivosti mladih opštine Ulcinj** predstavlja dodatnu vrijednost za Opštinu Ulcinj, nakon usvajanja Strategije zapošljavanja Opštine Ulcinj 2021-2025. On je razvojni dokument kojim se briga o mladima ističe kao kategorija od posebnog značaja u cilju poboljšanja položaja i zapošljivosti mladih u ovoj opštini. Na ovaj način nastojimo da gradimo lokalnu zajednicu koja je pravednija, inkluzivnija, bogatija i raznovrsnija, ukratko, bolje društvo. Kao društvo, kao grad i kao država, naša je dužnost da ponudimo mladima instrumente, sredstva i mogućnosti koje su im potrebne da budu u stanju da aktivno učestvuju u tržišnoj utakmici, razvijaju svoje vještine i doprinose zajednici.

Lokalni plan zapošljivosti mladih opštine Ulcinj izrađen je u sklopu projekta „Putevi razvoja karijere: Priprema mladih iz Albanije i Crne Gore za mogućnosti razvoja karijere u sektoru turizma“ koji se realizuje uz finansijsku podršku Evropske unije u sklopu IPA II Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija 2014-2020, kojim upravlja Ministarstvo finansija Crne Gore. Projekat sprovodi organizacija World Vision Albania u partnerstvu sa NVO „Novi Horizont“ kao i srednjim školama „Bratstvo-jedinstvo“ iz Ulcinja i „Hamdi Bushati“ iz Skadra. Projekat kofinansira Ministarstvo javne uprave Crne Gore..

This project is funded by
the European Union

MNE-ALB
IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO-ALBANIA 2014-2020

Crna Gora
Ministarstvo javne uprave

Institucionalni i normativni okvir lokalne politike zapošljivosti

Svaka lokalna samouprava nastoji da svojim građanima obezbijedi što bolje uslove za život. Jedan od prioriteta Lokalne samouprave Ulcinj je da se mladi osjećaju ugodno u svom gradu, da aktivno učestvuju u dešavanjima i svojim kapacitetima doprinose razvojnim procesima. Lokalne strategije čine napore u cilju poboljšanja društvenog položaja mladih i stvaranja uslova za zadovoljavanje potreba mladih u oblasti od njihovog interesa. Gotovo da nema strateškog dokumenta ili akcionog plana koji ne zagovara neophodnost uspostavljanja partnerstvo na svim nivoima kako bi se kontinuirano ulagalo u razvoj mladih.

Akcioni plan Strategije zapošljavanja za period 2021-2025. jasno pozicionira mlade kao pitanje od značaja za lokalnu zajednicu i holističkim pristupom predviđa međusektorsku i multisektorsku saradnju aktera omladinske politike. Lokalni akcioni plan za zapošljavanje mladih je dokument koji definiše osnovne probleme mladih u opštini Ulcinj, kao i konkretne mjere i aktivnosti za njihovo prevazilaženje kako bi se stvorili preduslovi za unapređenje zapošljivosti mladih.

Stepen uključenosti mladih u Crnoj Gori u programima ZZZCG, prevashodno zavisi od tipa programa koji Zavod nudi, ali su generalno mladi jako zainteresovani za uključenje u programe. Sve mjere koje se nude često su ograničene zbog finansijske situacije. Godišnjim planom rada i finansijskim planom ZZZCG na početku godine utvrđuju se sve aktivnosti, u okviru raspoloživih sredstava koja Zavod ima.

Sa stanovišta starosne strukture, nezaposleni mlađi od 30 godina čine nešto više od četvrtine ukupnog broja nezaposlenih (26,5% u VI 2020.) u opštini Ulcinj.

Zavod za zapošljavanje Crne Gore - Biro rada Ulcinj posreduje između poslodavaca i nezaposlenih i obavlja još niz aktivnosti koje se tiču zapošljavanja: informisanje o mogućnostima i uslovima zapošljavanja, profesionalna orijentacija, podrška samozapošljavanju-kreditiranje, javni radovi, stipendiranje i dr. Informisanje mladih o programima ZZZCG se odvija individualno i grupno (pružaju ih stručna lica Savjetnici za zapošljavanje kroz informativne razgovore prilikom prve prijave na evidenciju, organizovanjem motivacione radionice, seminara i drugih oblika grupnog rada), putem oglasne table Zavoda, brošura i publikacija, internet sajta, medija, sajma zapošljavanja i dr., u zavisnosti od mogućnosti i prirode informacija. ZZZCG odnosno Biro rada Ulcinj ne vodi posebno evidenciju o broju mladih koji su započeli sopstveni biznis. Ali na osnovu neformalnih saznanja postoji dosta slučajeva gdje su mladi započeli sopstveni biznis osnivanjem privrednog društva, kao i preduzetništva, ili su uključeni u porodični biznis. Bilo je dosta slučajeva da su mladi dobili kredit za samozapošljavanje i počeli sopstveni biznis sezonskog karaktera.

This project is funded by
the European Union

MNE-ALB
IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO-ALBANIA 2014-2020

Crna Gora
Ministarstvo javne uprave

Tokom prethodnog perioda, različite mjere aktivne politike zapošljavanja su realizovane u Ulcinju, a koje se odnose na javne radove, osposobljavanje za rad, obrazovanje odraslih i ostali programi zapošljavanja (program „Stop sivoj ekonomiji“, Pilot program “Osnaži me i uspješću” (2018), Pilot programi Mladi su naš potencijal (2016).

Obuke sprovedene tokom procesa kreiranja Lokalnog plana zapošljivosti mladih imale su za cilj da istraže postojeće i predlože alternativne mjere u vidu usluga za mlade koje će doprinijeti povećanju konkurentnosti mladih za traženje posla. Aktivna politika zapošljavanja, samozapošljavanje, prekvalifikacija i dokvalifikacija, sezonsko zapošljavanje, digitalne i preduzetničke vještine, samo su neke od tema obuhvaćene direktnim radom sa mladim ljudima Ulcinja tokom ovog procesa.

Politika zapošljavanja mladih treba da je u fokusu gotovo svih aktivnosti koje se sprovedu na lokalnom i državnom nivou. Kroz oblike dualnog obrazovanja, preduzetničke klubove, program stručnog osposobljavanja i različite oblike neformalnog obrazovanja, namjera je pozitivno uticati na kvalifikacije mladih i povećati njihovu konkurentnost na tržištu rada.

Opština Ulcinj je donijela **Strategiju zapošljavanja za period 2021-2025**. Ova strategija posvećena je usaglašenosti prioriteta i ciljeva opštinskih strategija zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa sa nacionalnim strateškim okvirom tj. Nacionalnom strategijom zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2016- 2020, kao i drugim relevantnim strateškim dokumentima Crne Gore koji su vezani za zapošljavanje, obrazovanje i socijalnu isključenost.

Prioriteti Nacionalne strategije relevantni za lokalno tržište rada opštine Ulcinj su:

- Povećanje zaposlenosti. Smanjenje stope nezaposlenosti
- Efikasno funkcionisanje tržišta rada
- Unapređenje kvalifikacija i kompetencija usklađenih sa potrebama tržišta rada
- Promovisanje socijalne inkluzije i smanjenje siromaštva

Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju propisuje da je karijerna orijentacija jedan od ciljeva obrazovanja u osnovnoj školi.

Zakon o stručnom obrazovanju definiše ciljeve profesionalne orijentacije kao “obezbjeđivanje znanja i sposobnosti neophodnih za život i rad, lična interesovanja, profesionalni razvoj ličnosti za dalje obrazovanje“ i „omogućavanje karijerne orijentacije“.

Zakon o nacionalnim stručnim kvalifikacijama definiše niz institucija koje u okviru svojih nadležnosti prate i analiziraju potrebe tržišta rada i informišu i savjetuju zainteresovane kandidate i poslodavce.

Zakon o nacionalnom okviru kvalifikacija kao ciljeve definiše omogućavanje cjeloživotnog učenja i dostupnost sticanja kvalifikacija, što je od značaja za karijernu orijentaciju.

This project is funded by
the European Union

MNE-ALB
IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO-ALBANIA 2014-2020

Crna Gora
Ministarstvo javne uprave

Zakon o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti Crne Gore iz 2010. godine profesionalnu orijentaciju i savjetovanje o planiranju karijere definiše kao jednu od aktivnosti u poslovima zapošljavanja.

Strategija razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća za period 2018-2022 naglašava potrebu stvaranja uslova da mladi, žene i teže zapošljive kategorije stanovništva mogu da prošire svoje ekonomske potencijale kroz bolje zapošljavanje i razvoj preduzetničkih potencijala u Crnoj Gori. U tom kontekstu su definisani sledeći prioriteti u okviru pomenutog strateškog stuba Strategije MMSP:

- Unapređenje institucionalnog okruženja i pristupa finansijama;
- Obezbeđenje potrebnih znanja i vještina;
- Promocija, umrežavanje i zagovaranje interesa žena, mladih i socijalnih preduzetnika

Program razvoja ruralnog turizma Crne Gore sa Akcionim planom do 2021. godine definiše niz prioriteta među kojima i jačanje održivosti ruralnog preduzetništva, uz pet pratećih mjera. U dijelu koji se odnosi na davanje podrške i podsticaja mlađoj generaciji da se vraćaju na selo, ovaj Program predviđa pružanje podrške mladima za bavljenje agroturizmom (podsticanje ruralnog razvoja kroz bespovratna sredstva ili fond za mlade preduzetnike), a zatim i podsticanje ženskog preduzetništva – naročito zbog prakse koja je u prethodnom periodu pokazala da su žene u Crnoj Gori okosnica usluge u agroturizmu.

Sprovedena istraživanja relevantna za oblast zapošljivosti mladih opštine Ulcinj

Na osnovu analize podataka iz sekundarnih izvora informacija i poznavanja situacije na lokalnom tržištu rada, članovi Lokalnog partnerstva za zapošljavanje odredili su da je grupa mladih do 30 godina jedna od grupa koje su u najnepovoljnijem položaju na lokalnom tržištu rada.¹

Nedostatak motivacije za dodatno obrazovanje, pasivnost mladih, nedovoljno poznavanje službenog jezika, sezonski karakter zapošljavanja, deficitarna zanimanja, predrasude, neulaganje u razvoj radne snage, neke su od prepoznatih slabosti prilikom SWOT analize rađene za potrebe izrade strategije.

Neke od aktivnosti predložene Strategijom koje bi doprinijele poboljšanju položaja mladih na tržištu rada su:

¹ Strategija zapošljavanja Opštine Ulcinj

- Organizovanje okruglih stolova za različite teme relevantne za poslovanje privrednih subjekata
- Sprovođenje obuka za preduzetnike i lica koja započinju biznis za izradu biznis plana i marketing plana
- Sticanje znanja i radnih vještina – kroz programe stažiranja
- Sticanje znanja i vještina koja se traže na tržištu rada
- Organizovanje sajma zapošljavanja sa fokusom na turizam
- Sprovođenje programa karijerne orijentacije u srednjim školama
- Sprovođenje obuke digitalnih i preduzetničkih kompetencija
- Edukativno-motivacione online radionice za mlade preduzetnike i organizovanje omladinskog takmičenja za najbolju biznis ideju
- Podsticaji za zapošljavanje u poljoprivredi i turizmu u cilju afirmacije poljoprivrede i turizma kao poželjnog sektora za zaposlenje
- Podrška preduzetništvu mladih (podrška kroz dodjeljivanje bespovratnih finansijskih sredstava za početnike u biznisu – mladi do navršениh 30 god.)
- Uspostavljanja informativnih centara za zapošljavanje i karijerno savjetovanje
- Osposobljavanje kod poslodavca i kreiranje novih radnih mjesta iz poziva za manje razvijene opštine

Ranije sprovedena istraživanja² o potrebama mladih ljudi u Ulcinju nedvosmisleno govore o suštinskim problemima sa kojima se mladi ljudi suočavaju i sadržajima koji su gradu neophodni. Mladi žele grad sa više fakulteta, više smjerova u srednjoj školi, prilike za informisanje o što boljim mogućnostima obrazovanja, vannastavnim aktivnostima, o pravima, učešću mladih u životu društva; grad u kome mogu kvalitetno da provedu svoje slobodno vrijeme ili uživaju u ponudi sadržaja tokom cijele godine; grad u kojem će biti pitani za mišljenje, a ono razmatrano i uvaženo.

Mladi smatraju da je nezaposlenost jedan od najvećih problema, a kao mjere za suzbijanje predlažu uvođenje profesionalne orijentacije u osnovnim i srednjim školama u Ulcinju (26%), mjere koje obavezuju poslodavce da obezbijede mogućnost odrađivanja prakse mladih ljudi (23%), (pripravnički rad, stažiranje), programe prekvalifikacije (21%), stimulisanje volontiranja (15%) i obezbjeđivanje povoljnih kredita za početnike u biznisu (15%).

Za sagledavanje situacije u vezi sa zapošljavanjem mladih u opštini Ulcinj, dragocjeni su nalazi istraživanja o zahtjevima tržišta rada za mlade³. Na osnovu dobijenih rezultata istraživanja o zahtjevima tržišta rada za mlade može se zaključiti da: su skoro svi anketirani turistički subjekti u Ulcinju spremni da prime pripravnike u svojim kompanijama. Većina njih se izjasnila da su im pripravnici potrebni za pozicije: konobara, barmena, komercijaliste, kuvara, recepcionera, menadžera i sl. Na osnovu dobijenih podataka možemo da vidimo da

² Lokalni plan akcije za mlade (LPAM) za opštinu Ulcinj

³ Istraživanje o zahtjevima lokalnog tržišta rada za mlade – NVO Novi Horizonti, Ulcinj

This project is funded by
the European Union

MNE-ALB
IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO-ALBANIA 2014-2020

Crna Gora
Ministarstvo javne uprave

dva najčešća metoda koje poslodavci u Ulcinju koriste da dođu do novih zaposlenih jeste putem društvenih mreža i aplikacije (40%) kao i putem oglasa (30%). Ovaj podatak ukazuje na aktuelnost društvenih mreža i njihovu upotrebu i u ovoj oblasti. Pored pozicija koje su se pokazale kao značajne (konobar, kuvar i sl.) u prethodnom pitanju, pozicije kao što su ekonomista, turistički vodič, IT stručnjak, stručnjak digitalnog marketinga imaju značajnu važnost za poslodavce, tj. oni smatraju da su spremni da ove pozicije uključe u strukturi svojih kompanija. Kao najvažnije životne vještine koje jedan zaposleni mora da ima poslodavci su označili: ličnu odgovornost, vještine za saradnju, timski rad, poštovanje sebe i drugih i sl. Dok kao najvažnije meke vještine poslodavcima su: pozitivan stav, upravljanje vremenom, odgovornost, fleksibilnost, liderstvo, inovativnost i sl. Svaki od dobijenih podataka predstavlja korisnu informaciju za mlade, na osnovu kojih oni mogu da zaključe koji su to zahtjevi tržišta koji se odnose konkretno za njih.

Obrazovanje u službi veće zapošljivosti mladih u opštini Ulcinj

Obrazovni programi određuju metode i oblike rada u nastavi/učenju, kako bi se učenicima-studentima omogućilo postizanje planiranih ishoda učenja i sticanje trajnih i primjenljivih znanja, stručnih i ključnih kompetencija. Promovisanje učenja na radnom mjestu, pored rada, u realnom radnom okruženju, neophodno je kako bi se razvile kvalitetne vještine i kompetencije, relevantne za tržište rada, koje omogućavaju individualni lični i profesionalni razvoj. Kao i u mnogim crnogorskim opštinama, problem nedovoljne praktične nastave kao i praktične nastave čiji ishodi učenja nisu procijenjeni na adekvatan način u Ulcinju je već duže vrijeme evidentan i kritikovan od strane dijela mladih ljudi koji na ličnom primjeru uviđaju posljedice postojećeg modela učenja.

Da bi se preduzeća ohrabrila da angažuju nove i često neiskusne radnike u ekonomski nesigurnim vremenima, moraju postojati pravi podsticaji na lokalnom nivou. Ovo uključuje sistem obrazovanja koji obezbjeđuje lične i stručne vještine potrebne za početak karijere, sistem koji prilagođava stručnu obuku potrebama tržišta rada i promoviše preduzetnički način razmišljanja. Isto tako, neophodno je dinamično i inkluzivno tržište rada na kome mladi ljudi imaju vještine neophodne za konkurentnu ekonomiju, socijalnu koheziju i dugoročni ekonomski rast. Reforme u tom cilju moraju uspostaviti ravnotežu između fleksibilnosti i sigurnosti, što se najbolje postiže uključivanjem socijalnih partnera.

Mladima iz Ulcinja treba da pomognu kvalifikovani savjetnici za karijeru pri izboru budućeg zanimanja. Javne službe za zapošljavanje takođe imaju važnu ulogu u periodu prelaska iz škole na posao.

Modeli uključivanja karijerne orijentacije u školski kurikulum su različiti: kao posebni obavezni nastavni predmet, kao kombinacija sa nekim drugim nastavnim predmetom, kao

This project is funded by
the European Union

MNE-ALB
IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO-ALBANIA 2014-2020

Crna Gora
Ministarstvo javne uprave

izborni predmet, kao kroskurikularna tema ili kao kombinacija ovih i nekih drugih načina. Pronalaženje odgovarajućeg modela je zadatak koji je potrebno dalje unapređivati, imajući u vidu pozitivnu praksu i iskustva iz perioda implementacije Strategije cjeloživotne karijerne orijentacije u Crnoj Gori (2011-2015).

Nepostojanje standarda kvaliteta na nacionalnom nivou otežava rad školskim timovima za karijernu orijentaciju. Nijesu u potrebnom obimu razvijeni mehanizmi saradnje između školskih timova i službi Zavoda za zapošljavanje koje se bave karijernom orijentacijom. U okviru Ministarstva prosvjete je od marta 2017. godine počeo sa radom Euroguidance centar - centar za karijerno vođenje i savjetovanje koji će sprovoditi aktivnosti u oblasti karijernog savjetovanja i unapređenje saradnje između škola, Zavoda za zapošljavanje i lokalnih zajednica.

SMŠ „Bratsvo jedinstvo“ je jedina škola u Ulcinju koja obrazuje mlade ljude za određena stručna i tehnička zanimanja, ali koja i dalje nije uspjela da se dovoljno poveže sa biznis sektorom u Ulcinju i već duže vremena nije ostvarila dugoročniju saradnju sa hotelima i ostalim ugostiteljskim preduzećima u cilju usvajanja prakse učenika koja im je prijeko potrebna za razvijanje njihovih praktičnih kompetencija. Radno iskustvo mladih u Ulcinju je ključni razlog zašto kompanije nerado zapošljavaju mlade ljude u teškim ekonomskim vremenima. Čisto teorijska nastava, bez obaveze da se primjeni naučeno, sve se više pokazuje kao prepreka ulasku na tržište rada. Poslodavci u jeku turističke sezone u Ulcinju nemaju vremena ni kapaciteta da obučavaju radnike, a tokom godine ne razmišljaju u pravcu ulaganja u kadar koji bi im na duže staze donio višestruku poslovnu dobit. Kratkoročni interesi, manjak upravljačkog znanja i strateškog pristupa biznis sektora nepovoljno se odražava na mlade u Ulcinju koji nemaju priliku da se oprobaju u poslovima kojim bi željeli u budućnosti da se bave, da iskustveno uče i izgrađuju se, već jednostavno bivaju odbijeni a time i demotivisani za dalje takmičenje u tržišnoj utakmici. Radna praksa je među najvažnijim elementima ulaska mladih na tržište rada, a njen uspjeh zavisi od širokog socijalnog partnerstva koje okuplja predstavnike biznisa, zaposlenih i obrazovanih institucija. Kontinuitet ovog procesa je izuzetno važan. To prosto mora postati dobra praksa koja će u Ulcinju zaživjeti i sprovoditi se tokom čitave godine. Prilikom uspostavljanja dualnog sistema obuke prilagođenog potrebama preduzeća, tržišta rada i mladih, neophodno je da lokalne srednje škole u Ulcinju proces organizuju i vode u bliskoj saradnji sa akterima iz poslovnog svijeta. Snažna uključenost socijalnih partnera osigurava da se oni identifikuju sa dualnim sistemom obuke i podržavaju ga. Poslodavci takođe treba da preuzmu odgovornost i budu spremni da investiraju u ovaj proces.

Validacija ishoda učenja, posebno znanja i vještina, stečenih kroz neformalno i informalno učenje može igrati važnu ulogu u poboljšanju zapošljivosti i mobilnosti mladih, kao i povećanju motivacije za doživotno učenje, posebno u slučaju socio-ekonomski ugroženih ili niskokvalifikovanih grupa.

Imajući u vidu ubrzani razvoj novih tehnologija i, na tim osnovama, kreiranje novih i značajno unapređenje starih biznisa, jasna je neophodnost snažnijeg podsticanja mladih da preispitaju svoje mogućnosti i u znatnoj većoj mjeri se uključe u proces digitalizacije. Ulaganje u sopstveno znanje i mlade kadrove koji će prihvatiti i primjeniti digitalizovane procese u poslovanju, važan je preduslov bez čijeg ispunjenja na duži rok nije moguće ostvariti konkurentnosti biznisa, kvalitetan razvoj proizvoda i uspješan nastup na lokalnom ili inostranom tržištu.

Srednje škole i fakulteti u Ulcinju

<p>Srednja mješovita škola "Bratstvo-jedinstvo"</p>	<p>U školi se obrazuju kadrovi za različita zanimanja tj. slijedeći obrazovni profili: <i>tehničar marketinga i trgovine, turistički tehničar i elektroinstalater, kuvar, slastičar, kao i gimnazija opšteg smjera.</i></p>
<p>Privatna gimnazija „Drita“</p>	<p>Prva privatna gimnazija na albanskom jeziku, tipa koledža koja ima osnovu plana programa opšte gimnazije. Ova gimnazija u sklopu svojih vannastavnih aktivnosti za svoje učenike realizuje dramsku, literalnu, likovnu, recitatorsku i ekološku sekciju.</p>
<p>Fakultet za mediteranske poslovne studije Ulcinj</p>	<p>Od septembra 2014. godine u Ulcinju je otvoreno odjeljenje ove visokoškolske ustanove za školovanje mladih u oblasti nautičkog turizma i njegovih sastavnih djelatnosti. Fakultet za mediteranske poslovne studije, svoje nastavne planove organizuje na tri studijska programa: Menadžment u nautičkom turizmu, sportu i rekreaciji, Menadžment u carinskom, špediterskom i agencijskom poslovanju, te Menadžment i bezbjednost marina i jahti</p>

Kvalitet, aktuelnost i atraktivnost stručnog obrazovanja zahtjeva stalno praćenje i vrednovanje obrazovno-vaspitnog rada, obezbjeđivanje visokog kvaliteta nastave, razvijanje izvrsnosti i atraktivnosti svih oblika obrazovanja i usavršavanja, obezbjeđivanje kontinuiranog stručnog usavršavanja nastavnika i saradnika kako bi određena zanimanja postala atraktivnija. Kreiranje politike u stručnom obrazovanju i njegovo finansiranje trebalo bi da bude odgovornost i obaveza svih učesnika u procesu: Vlade, poslodavaca, organizatora stručnog obrazovanja, nastavnika i učenika, jer svi imaju zajednički interes u bliskoj saradnji.

This project is funded by
the European Union

MNE-ALB
IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO-ALBANIA 2014-2020

Crna Gora
Ministarstvo javne uprave

U Ulcinju se mora uložiti više napora da se kroz zajednički rad afirmiše preduzetništvo, jer je ekonomska realnost takva da će se mali biznis i programi samozapošljavanja često nametati kao jedino rješenje. Zato je potrebno razvijati preduzetnički duh još u školskim klupama. Kao što je i gore navedeno, a pokazalo se i tokom direktnog rada sa mladim ljudima Ulcinja (radionice, obuke, konsultativni sastanci, fokus grupe i sl), najveći problem obrazovanja mladih u Ulcinju je nedovoljna povezanost škole i biznis sektora, a pogotovo turističkih kompanija u gradu koji itekako mogu da daju svoj doprinos u sticanju iskustva mladih u radu. Osim nedostataka saradnje između škole i biznis sektora a posebno turističkih kompanija, problematično ostaje i praćenje i kvalitet odrađivanja prakse učenika. SMŠ „Bratstvo jedinstvo“ i dalje nema dovoljno razvijen sistem praćenja odrađivanja praksi već se to svodi na odrađivanje praktične nastave u školi, ili vođenje dnevnika rada od strane učenika da je odradio praksu.

Progres razvoja preduzetničkog duha je jedan od procesa koji može uspjeti samo aktivnim djelovanjem svih aktera u društvenom i privrednom životu Crne Gore. Imamo različite primjere dobre prakse u crnogorskim školama⁴ kako njegovati preduzetnički duh mladih i kako podsticati mlade da se uključe i motivišu i druge učenike za preduzetništvo, pa bi bilo neophodno da se i u SMŠ „Bratstvo jedinstvo“ stvore takve prilike za mlade. Opet, za sve ovo treba škola prvenstveno da je motivisana i da učenicima omogući mjesto gdje će oni na kvalitetan i dobro organizovan sistem usvojiti kako teorijsko, tako i praktično znanje.

Uspostavljanjem preduzetničkih centara i sličnih servisa za mlade doprinosi se motivaciji mladih da kroz različite vidove podrške saznaju više o mogućnostima razvoja privatnog biznisa i šansama da svoju budućnost okrenu u tom pravcu. S druge strane oni omogućavaju bolje povezivanje škole i socijalnih partnera sa područja opštine. Centri razvijaju kod učenika radne navike, moralne i organizacione osobine, afirmišu individualnost, podstiču kreativnost i inovativnost, te stvaralačko i kritičko mišljenje.

Razvoj preduzetničkog načina razmišljanja se u uspješnim državama njeguje od vrtića, preko predmeta u osnovnim i srednjim školama do fakulteta kako bi se mladim ljudima dala mogućnost pravovremenog sticanja radnih navika. Jer, preduzetništvo se pozicionira kao sve prihvaćeniji način rješavanja problema, te kao vrijedna strategija za stvaranje radnih mjesta, poboljšanje životnog standarda i ekonomske nezavisnosti mladih.

Budžetska ograničenja zahtijevaju inovativna rješenja kako bi se osiguralo održivo finansiranje stručnog obrazovanja i osiguralo da se resursi koriste efikasno i pravično.

⁴ <http://www.eusbar.me/index.php/vannastavne-aktivnosti/preduzetnicki-centar>

This project is funded by
the European Union

MNE-ALB
IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO-ALBANIA 2014-2020

Crna Gora
Ministarstvo javne uprave

Lokalni plan zapošljivosti mladih za opštinu Ulcinj

Definisanje ciljeva i aktivnosti akcionog plana

Ključni cilj: Poboljšanje mogućnosti za zapošljavanje mladih u opštini Ulcinj

CILJ 1: Povećanje zapošljivosti mladih kroz jačanje kapaciteta za pokretanje biznisa

CILJ 2: Usklađivanje formalnih i neformalnih programa za sticanje znanja i vještina za zahtjevima na tržištu rada

CILJ 3: Povećanje mogućnosti mladih 15-30 godina za sticanje prvog iskustva u radu

CILJ 4: Jačanje saradnje u oblasti zapošljivosti mladih među prepoznatim socijalnim partnerima (obrazovnim ustanovama, NVO, zanatskom komorom, kompanijama, turističkom organizacijom, medijima...)

Jednogodišnji plan akcije u funkciji veće zapošljivosti mladih Ulcinja sa indikatorima i procjenom neophodnih resursa

Strateški cilj 1: Povećanje zapošljivosti mladih kroz jačanje kapaciteta za pokretanje biznisa

Operativni cilj 1.1: Povećane kompetencije mladih za pokretanje biznisa

Aktivnosti	Indikatori	Odgovornost	Vremenski okvir	Sredstva
1.1.1 Organizovanje radionica za mlade u srednjim školama –vještine i kompetencije u biznisu	Organizovano najmanje 2 radionice za najmanje 30 učenika	SMŠ „Bratsvo jedinstvo“ (profesori) ZZZCG Opština Ulcinj NVO sektor	I i III kvartal 2023.godine	350.00
1.1.2 Organizovanje radionica za mlade u srednjim školama za pokretanje sopstvenog biznisa.	Najmanje 1 radionica za najmanje 30 učesnika	SMŠ „Bratsvo jedinstvo“ (profesori) ZZZCG Opština Ulcinj NVO sektor	I i III kvartal 2023.godine	200.00
1.1.3 Organizovanje dvodnevni radionica za mlade za identifikovanje biznis ideje	Najmanje 1 radionica za najmanje 30 učesnika	SMŠ „Bratsvo jedinstvo“ (profesori) ZZZCG Opština Ulcinj NVO sektor	I i III kvartal 2023.godine	200.00
1.1.4 Organizovanje šestodnevne obuke za mlade nakon završene srednje škole za izradu biznis plana	Najmanje 1 radionica za najmanje 30 učesnika	SMŠ „Bratsvo jedinstvo“ (profesori) ZZZCG Opština Ulcinj NVO sektor	I i III kvartal 2023.godine	900.00
1.1.5 Organizovanje takmičenja za mlade za najbolji biznis plan	Najmanje 1 takmičenje organizovano za mlade iz Ulcinja	Opština Ulcinj Srednje škole NVO sektor	III i IV kvartal 2023. godine	2,000.00

Operativni cilj 1.2: Uspostavljen fond za pomoć mladima pri pokretanju biznisa

1.2.1 Uspostavljanje servisa podrške pri Opštini Ulcinj (Sekretarijat za privredu i ekonomski razvoj) koji bi se bavio povećanjem zapošljivosti mladih	Pravno definisan okvir za registraciju i nadležnost kancelarije Opredjeljen prostor za rad Uposlen barem jedan referent za rad kancelarije	ZZZCG Opština Ulcinj NVO sektor	III i IV kvartal 2023. godine	10.000,00
1.2.2 Osnivanje Fonda ili predviđanje posebne budžetske linije za Biznis start-up za mlade	Osnovan fond ili predviđena posebna budžetska linija za 2023.godinu čija će sredstva ići za podršku	Opština Ulcinj Socijalni partneri Biznis sektor	III i IV kvartal 2023. godine	20.000,00

	<p>biznis idejama mladih opštine Ulcinj. Definisana pravila raspodjele sredstava Fonda Uspostavljena komisija za raspodjelu sredstava.</p>			
--	--	--	--	--

Strateški cilj 2: Usklađivanje formalnih i neformalnih programa za sticanje znanja i vještina za zahtjevima na tržištu rada

Operativni cilj 2.1: Mladim ljudima Ulcinja dostupni programi sticanja znanja i vještina koji će ih osposobiti za lakši ulazak na tržište rada

Aktivnosti	Indikatori	Odgovornost	Vremenski okvir	Sredstva
2.1.1 Analiza usklađenosti obrazovanja u srednjim školama u Ulcinju sa potrebama lokalnog tržišta rada	Sprovedena analiza Objavljeni rezultati	Opština Ulcinj Obrazovne ustanove Biznis sektor NVO	I i II kvartal 2023. godine	800.00
2.1.2 Uspostavljanje baze informacija pri website-u o mogućnostima za volontiranje i obavljanje praktične obuke u Ulcinju, drugim opštinama i van zemlje	Web-site postavljen, pregledan i redovno ažuriran informacijama o mogućnosti za volontiranje i obavljanje praktične obuke u Ulcinju, drugim opštinama i van zemlje	Opština Ulcinj Obrazovne ustanove Biznis sektor NVO	IV kvartal 2023. godine	500.00
2.1.3 Poboljšanje sistema praktične nastave u školama	Potpisano 10 ugovora o obavljanju praktične nastave kod poslodavaca u Ulcinju	Obrazovne ustanove Biznis sektor NVO	I, II, III i IV kvartal 2023. godine	200.00
2.1.4 Evaluacija i samoevaluacija praktične nastave u školama	Evaluacija	Obrazovne ustanove NVO	IV kvartal 2023. godine	Redovna budžetska linija
2.1.5 Uspostavljanje sistema provjere kvaliteta praktične obuke kod poslodavca	Kreirani standardi izvođenja praktične obuke za srednjoškolce i njihove poslodavce mentore Kreirani i standardizovani dnevni radne prakse Kreirani evaluacioni listići kako za mlade tako i za poslodavce o iskustima sa praktične obuke sa preporukama za buduće prakse	Obrazovne ustanove Biznis sektor NVO	I i II kvartal 2023. godine	U sklopu redovnih aktivnosti obrazovnih institucija a u saradnji sa socijalnim partnerima

This project is funded by
the European Union

MNE-ALB
IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO-ALBANIA 2014-2020

Crna Gora
Ministarstvo javne uprave

2.1.6 Promovisanje mogućnosti za volontiranje mladih i obavljanja praktične obuke kod poslodavca	Minimum 5 javnih događaja dostupnih svim zainteresovanim mladim ljudima Ulcinja organizovanih na temu promocije volonterskog rada i praktične obuke	Opština Ulcinj Obrazovne ustanove Biznis sektor NVO	I, II, III i IV kvartal 2023. godine	500.00
2.1.7 Uspostavljanje i praćenje servisa volontiranja i obavljanja praktične obuke kod poslodavca za učenike srednje škole u NVO sektoru, institucijama, privatnom sektoru	Minimum 2 nova uspostavljena servisa za volontiranje i/ili obavljanje praktične obuke kod poslodavca	Opština Ulcinj Obrazovne ustanove Biznis sektor NVO	IV kvartal 2023. godine	1000.00
Operativni cilj 2.2: Uspostavljeno karijerno savjetovanje za mlade u Ulcinju				
2.2.1 Organizovanje sastanka između predstavnika Opštine Ulcinj, ZZZCG, škola i preduzetnika u cilju izrade plana za razvijanje karijernog savjetovanja	Izveštaji sa minimum 3 sastanka Kreiran plan karijernog savjetovanja	Opština Ulcinj, ZZZCG, škole preduzetnici	I, II, III i IV kvartal 2023. godine	Redovne aktivnosti
2.2.2 Jačanje kapaciteta nastavnog osoblja. Organizovanje obuke za nastavnike i profesore „Vještine vođenja karijere u srednjim stručnim školama“	Minimum tri organizovane obuke za minimum 30 nastavnika na temu „Vještine vođenja karijere u srednjim stručnim školama“	Obrazovne ustanove	Do IV kvartala 2023. godine	1,500.00
2.2.3 Formiranje timova za karijerno vođenje i savjetovanje u srednjim školama	Formiran tim za karijerno savjetovanje pri svakoj školi u Ulcinju	Obrazovne ustanove	Do IV kvartala 2023. godine	400.00
2.2.4 Izrada godišnjeg plana rada tima za karijerno vođenje i savjetovanje	Godišnji plan rada tima	Obrazovne ustanove	Do IV kvartala 2023. godine	Redovne aktivnosti
2.2.5 Organizovanje posjete učenika preduzećima, posjete eksperata školi u sklopu van nastavnih aktivnosti.	Minimum 15 organizovanih posjeta učenika poslodavcima na nivou opštine Ulcinj	Obrazovne ustanove Biznis sektor	Do IV kvartala 2023. godine	100.00
2.2.6 Organizovanje sajmova obrazovanja i zapošljavanja	Minimum 2 organizovana sajma zapošljavanja namjenjena mladim ljudima Ulcinja	Opština Ulcinj Obrazovne ustanove Biznis sektor NVO	Do IV kvartala 2023. godine	1500.00
2.2.7 Organizovanje događaja „Dani karijere“	Izveštaj sa događaja „Dani karijere“	Opština Ulcinj Obrazovne ustanove	II kvartal 2023. godine	600.00

This project is funded by
the European Union

MNE-ALB
IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO-ALBANIA 2014-2020

Crna Gora
Ministarstvo javne uprave

		Biznis sektor NVO		
Strateški cilj 3: Povećanje mogućnosti mladih 15-30 godina za sticanje prvog iskustva u radu				
Operativni cilj 3.1: Poboľjšano okruženje podrške za mlade				
Aktivnosti	Indikatori	Odgovornost	Vremenski okvir	Sredstva
3.1.1 Identifikovanje privatnog i javnog sektora u Ulcinju gdje mladi mogu sticati svoje prvo radno iskustvo	Kreirana lista potencijalnih prvih poslodavaca mladim ljudima Ulcinja	Kancelarija za povećanje zapošljivosti	IV kvartal 2023. godine	U sklopu redovnih aktivnosti
3.1.2 Organizovanje radionica za mlade za izradu CV-a i intervju za posao	Organizovano minimim 3 radionice za mlade	Kancelarija za povećanje zapošljivosti	IV kvartal 2023. godine	450.00
3.1.3 Organizovanje obuke za poslodavce koje će biti uključeni u program sticanja prvog iskustva mladih	Organizovano minimim 3 obuke za poslodavce	Kancelarija za povećanje zapošljivosti	IV kvartal 2023. godine	450.00
3.1.4 Organizovanje dana otvorenih vrata kod poslodavaca	Izveštaji sa minimum 5 organizovanih događaja	Biznis sektor NVO	III kvartal 2023. godine	100.00

Strateški cilj 4: Jačanje saradnje u oblasti zapošljivosti mladih među prepoznatim socijalnim partnerima (obrazovnim ustanovama, NVO, zanatskom komorom, kompanijama, turističkom organizacijom, medijima...)				
Operativni cilj 4.1: Poboľjšana saradnja socijalnih partnera na lokalnom nivou				
Aktivnosti	Indikatori	Odgovornost	Vremenski okvir	Sredstva
4.1.1 Okrugli sto na temu zapošljivosti mladih Ulcinja, za predstavnike prepoznatih socijalnih partnera na lokalnom nivou	Realizovan događaj Potpisan memorandum o saradnji	Opština Ulcinj Socijalni partneri	II kvartal 2023. godine	500.00
4.1.2 Radni sastanak obrazovnih ustanova Ulcinja i relevantnih državnih adresa u cilju sagledavanja potrebe za uvođenjem novih obrazovnih programa i smjerova u srednje škole i fakultete	Realizovan sastanak Zaključci sa sastanka	Opština Ulcinj, Obrazovne ustanove Ministarstvo prosvjete Zavod za zapošljavanje Centar za stručno obrazovanje	II kvartal 2023. godine	500.00

This project is funded by
the European Union

MNE-ALB
IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO-ALBANIA 2014-2020

Crna Gora
Ministarstvo javne uprave

Izrada plana za praćenje realizacije Lokalnog plana i njegove uspješnosti

Akcioni plan zapošljivosti mladih bez mehanizma praćenja realizacije plana i njegove uspješnosti ne može biti kvalitetan. Monitoring predstavlja praćenje realizacije niza aktivnosti koji su planirani ovim dokumentom, a na osnovu tih praćenja konstatovaće se uspješnost aktivnosti, potvrdiće se nosioci aktivnosti odnosno odgovorne strane za realizaciju, sam period implementacije kao i utrošena sredstva. Evaluacija će se sastojati od procjenjivanja vrijednosti po utvrđenom kriterijumu ili standardu, te procjena projektovanih i planiranih aktivnosti ovim Planom i njihovih rezultata.

Ovaj dokument vidi novoformiranu kancelariju pri Opštini Ulcinj koja se bavi povećanjem zapošljivosti mladih kao nosioca ovog procesa i ključni faktor uspješne implementacije aktivnosti plana.

Monitoring i evaluacija Lokalnog plana zapošljivosti mladih imaju dva osnovna cilja:

- Procjena uspješnosti ostvarenja ciljeva Plana,
- Praćenje efikasnosti sprovođenja definisanih aktivnosti u Planu.

Kako bi se ovi ciljevi ostvarili, neophodno je izgraditi jake kapacitete na lokalnom nivou, preko kojih bi se obezbjedila uspješna realizacija, a pogotovo njegovo praćenje i procjena.

U procesu praćenja i procjene realizacije Akcionog plana bilo bi poželjno da se formiraju radne grupe, koje će biti zadužene za praćenje i procjenu njima odgovarajućih oblasti.

Sprovođenje mjera pratiće se shodno definisanim konkretnim aktivnostima, a uspjeh će se određivati shodno definisanim pokazateljima. Izvještaj će, pored opisa same aktivnosti kojom je realizovana mjera, sadržati i nosioce, partnere, ciljeve, ciljne grupe, izvore verifikacije i vremenski okvir i biće dostavljen svim učesnicima u procesu sprovođenja plana zapošljivosti mladih u Ulcinju.

This project is funded by
the European Union

MNE-ALB
IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO-ALBANIA 2014-2020

Crna Gora
Ministarstvo javne uprave

ČLANOVI RADNE GRUPE:

1. Sabra Decević – trener/facilitator
2. Diandra Kočan
3. Amra Demiroviq
4. Arbër Seferi
5. Sanja Caušević
6. Tatjana Obradović
7. Linda Mollabeqiri
8. Haris Kočan
9. Edita Kovačević
10. Kristina Nrekić
11. Edita Kovačević
12. Hera Kurti
13. Samir Dema

- *Ova radna grupa je obrazovana isključivo sa omladinskim aktivistima i predstavlja stavove i viđenje mladih u lokalnoj zajednici vezano za problem zapošljavanja na lokalnom nivou i šire. Dokument se predaje Lokalnoj samoupravi i drugim lokalnim javnim institucijama u cilju davanja sugestija i mišljenja radi njegovog konačnog usvajanja i implementacije.*
- *Izrada ovog dokumenta je dio projekta „Putevi razvoja karijere: Priprema mladih iz Albanije i Crne Gore za mogućnosti razvoja karijere u sektoru turizma“ koji se realizuje uz finansijsku podršku Evropske unije u sklopu IPA II Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija 2014-2020, kojim upravlja Ministarstvo finansija Crne Gore. Projekat sprovodi organizacija World Vision Albania u partnerstvu sa NVO „Novi Horizont“ kao i srednjim školama “Bratstvo-jedinstvo” iz Ulcinja i “Hamdi Bushati” iz Skadra. Projekat kofinansira Ministarstvo javne uprave Crne Gore.*

